Vrijlating lijfrenten

In de Participatiewet worden pensioenvoorzieningen die naar hun aard bedoeld zijn als een oudedagsvoorziening beschermd door middel van een vrijlating. Het gaat dan om het vermogen dat vastzit in deze voorzieningen. De bescherming heeft dus geen betrekking op de lijfrente en het pensioen zelf.

◎ Vrijlating vermogen in lijfrenten

In de Participatiewet worden pensioenvoorzieningen die naar hun aard bedoeld zijn als een oudedagsvoorziening beschermd door middel van een vrijlating. Het gaat dan om het vermogen dat vastzit in deze voorzieningen. De bescherming heeft dus geen betrekking op de lijfrente of het pensioen zelf.

De vrijlating geldt per persoon. Dat betekent dat als er sprake is van een echtpaar, de vrijlating voor beide partners afzonderlijk geldt.

De vrijlating is niet meer van toepassing vanaf het moment dat betrokkene de AOW-leeftijd heeft bereikt. Als er nog aanvullende bijstand (AIO, uitgevoerd door de SVB) nodig is, dan geldt de totale waarde van de lijfrente vanaf dat moment als voorliggende voorziening.

Wanneer wordt vermogen in een lijfrente nu vrijgelaten? In bijgevoegd stappenplan worden alle criteria die gelden doorlopen. In een aantal gevallen moet u vrijlaten, in sommige gevallen mag u vrijlaten. Met andere woorden, de voorwaarden zijn hard waar het betreft de vrijlating, maar zacht wat betreft het in niet vrijlaten van het vermogen in de lijfrente. Dit blijkt uit de wetsgeschiedenis. Daar werd steeds met veel nadruk aangegeven dat het aan het college is om te beoordelen of, gezien de individuele omstandigheden van de betrokkene, redelijkerwijs kan worden verlangd dat betrokkene zijn pensioenvermogen te gelde maakt.

De bescherming geldt zowel voor (gewezen) zelfstandigen als ook voor (gewezen) werknemers. Ook voor werknemers kan gelden dat ze niet konden deelnemen aan een pensioenregeling of dat de pensioenregeling van de werkgever onvoldoende was.

Voor de beoordeling kan het volgende schema per betrokkene een hulpmiddel zijn:

Stap 1	Bepaal per betrokkene de totale waarde van de lijfrenteproducten die mogelijk onder de vrijlating vallen	De totale waarde € (A)
Stap 2	Bepaal de toetsingsperiode	
Stap 3	Is de ingangsdatum van een lijfrenteproduct in de toetsingsperiode uitgesteld? Noteer hier de waarde (die niet wordt vrijgelaten)	€ (B)
Stap 4	Vond op de overblijvende lijfrenteproducten, voor zover niet premievrij, jaarlijks inleg plaats in de toetsingsperiode? Indien nee, dan geldt de waarde van deze lijfrenten als voorliggende voorziening. Noteer dit bedrag hiernaast	€ (C)

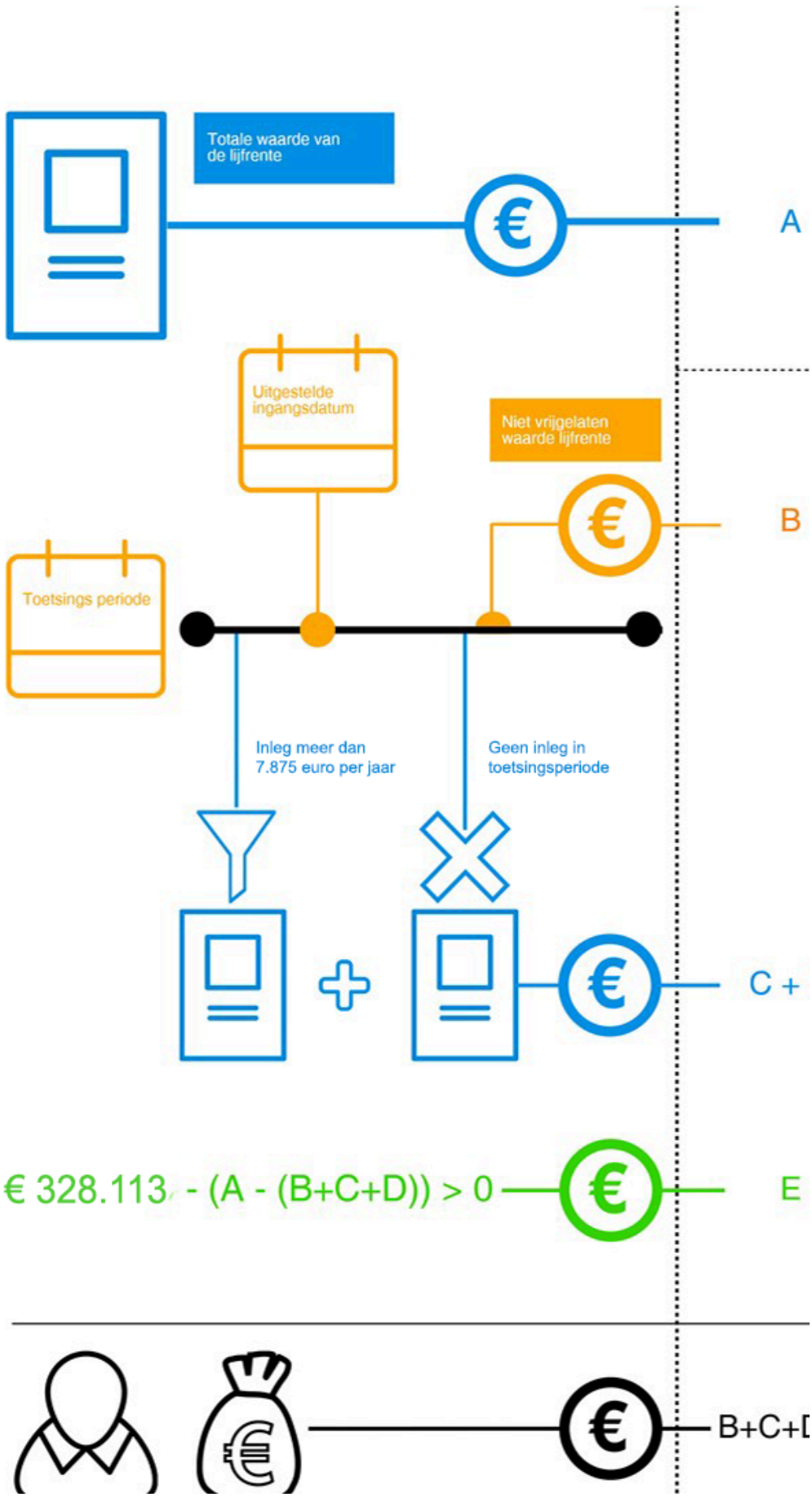
Stap 5	Tel van de overblijvende lijfrenteproducten de bedragen op waarmee per jaar in de toetsingsperiode de € 7.875 (per 1-1-2025; in 2024 € 7.677) wordt overschreden	€ (D)
Stap 6	Tel op A-(B+C+D): is de uitkomst hoger dan € 328.113 (per 1-1-2025; in 2024 € 319.861)? Noteer de overwaarde hiernaast	€ (E)
Stap 7	Tel op de bedragen B+C+D+E. Dit betreft het vermogen waarvoor geen vrijlating geldt. Maak een informatieve brief op voor de betrokkene.	Geen vrijlating geldt voor: €

Voor een modelbeschikking voor mensen die bijstand aanvragen en die eerst moeten interen op vermogen uit lijfrenten, zie Modellen 000 Pw - Algemeen.

Pw art. 15, lid 2 en lid 3
Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ, art. 6b en 6c

2025

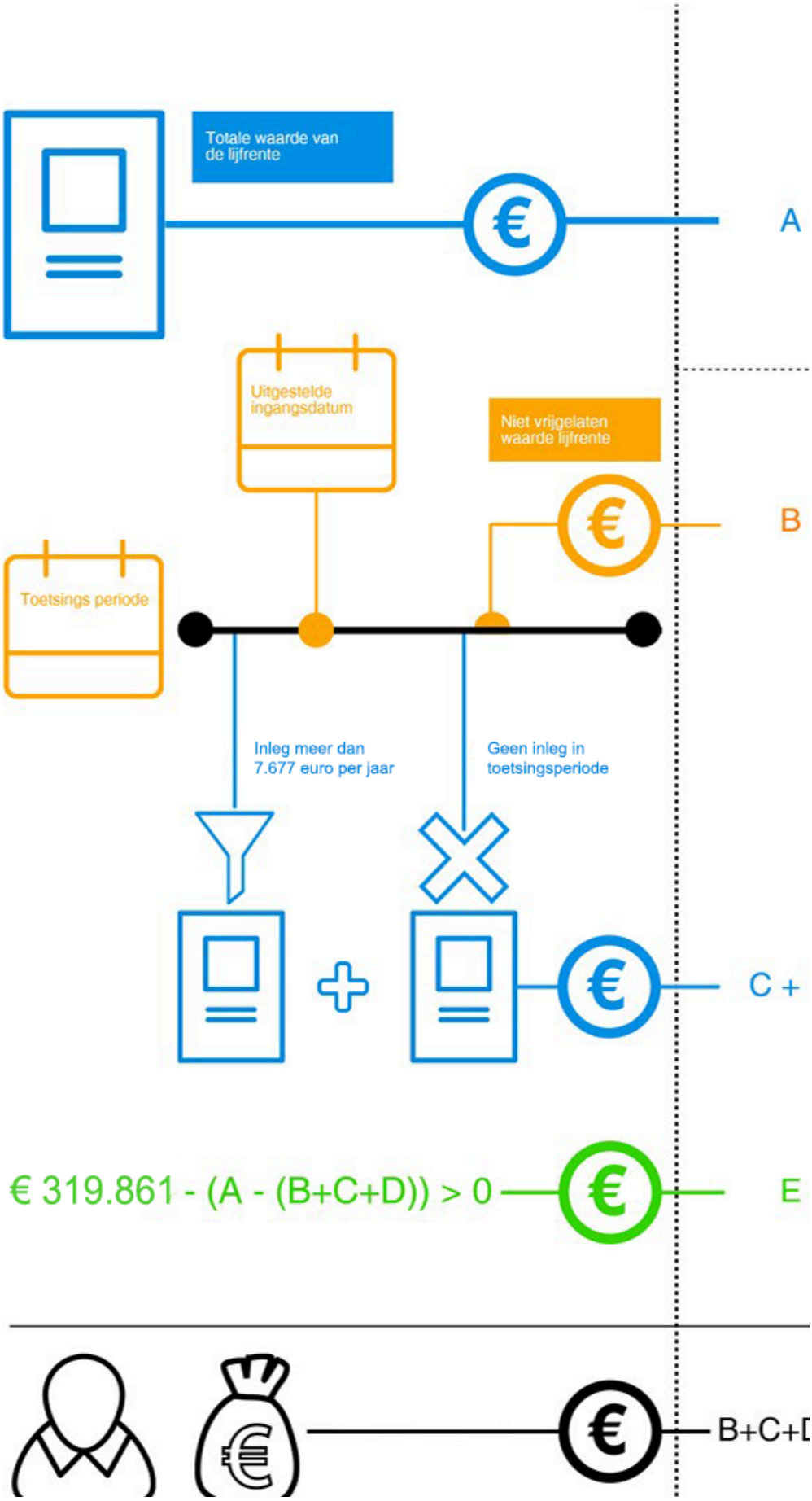
Vrijlating lijfrente

2024

Vrijlating lijfrente

◎ Stap 1 Waarde lijfrenteproducten

Inventariseer welke lijfrenteproducten op datum aanvraag lopen en op naam van de betrokkene staan en bepaal de waarde.

Polisnummer lijfrente	**Maatschappij**	**Premie-vrij**	**Contractuele ingangsdatum oorspronkelijke polis**	**Waarde**
		Ja/nee		**€**
		Ja/nee		**€**
		Ja/nee		**€**
Totaal			**xxxxxxxxxxxxxx**	**xxxxxxxxxxx**

De totale waarde van de oudedagslijfrente is

€ (A)

Toelichting:

Lijfrente

Het gaat voor de Participatiewet uitsluitend om lijfrenten die bedoeld zijn als oudedagsvoorziening. Dit is anders dan in de belastingwetgeving. Naast lijfrenteverzekeringen gaat het om lijfrenterekeningen, lijfrentebeleggingsrechten en ook koopsompolissen. Een lijfrente die uitsluitend bestemd is voor een uitkering ten behoeve van derden (bijvoorbeeld nabestaanden) wordt niet beschermd. Ook andere vermogensbestanddelen die als oudedagsvoorziening zijn bedoeld worden niet beschermd.
Hét kenmerk van een lijfrente is de aanspraak volgens overeenkomst op vaste en gelijkmatige periodieke uitkeringen die eindigen uiterlijk bij overlijden. Deze aanspraken kunnen in principe niet worden afgekocht, vervreemd of prijsgegeven. Lijfrenten kunnen ook niet formeel of feitelijk tot voorwerp van zekerheid dienen. Met andere woorden, er kan geen pandrecht op rusten. Het is niet van belang of het lijfrenteproduct voor fiscale ondersteuning in aanmerking kwam/komt.

Niet buiten beschouwing te laten lijfrente-producten

Levensverzekeringen en lijfrenten die niet als oudedagsvoorziening na de pensioengerechtigde leeftijd zijn bedoeld, worden niet vrijgelaten. Deze worden meegenomen in de vaststelling van het vermogen.

Waardebepaling

Een lijfrente kan ook een combinatie zijn van oudedagsvoorziening en een voorziening voor nabestaanden. In dat geval telt de waardebepaling volledig

mee voor de vrijstelling. U neemt hem dus op in bovenstaand staatje. Voor de waardebepaling kunt u uitgaan van de jaarlijkse opgave van de maatschappij waar de lijfrente loopt. Hebt u die informatie niet, dan moet betrokkene deze opvragen.

De verschillende vormen van lijfrenten verschillen qua karakter (verzekering, beleggingsrekening, spaarrekening) en daarom is de waardebepaling voor iedere lijfrente anders. Bij verzekeringen gaat u uit van de contante waarde, bij een beleggingsrekening van de waarde van het lijfrentebeleggingsrecht en bij een lijfrenterekening van het tegoed. U gaat uit van de waarde zonder de kosten die daarbij door de financiële instelling in mindering worden gebracht en zonder rekening te houden met de daarop eventueel te houden belasting en premies.

Begrip lijfrente

Het begrip lijfrente is beschreven in Pw artikel 1n Lijfrente.

◎ Stap 2 Bepaal toetsingsperiode

Er geldt een toetsingsperiode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag om bijstand.

Dit is voor (stap 3) 'uitstel van de ingangsdatum' een periode van 5 jaar. Voorbeeld: als de aanvraag is van 1 mei 2024, dan loopt deze periode van 1 mei 2019 tot 1 mei 2024. Voor de inleg (stap 5) is dit het jaar van aanvraag en de 4 voorafgaande kalenderjaren.

Zie Pw art. 15 lid 2 en Pw art. 3 en artikel 6b van de Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ.

◎ Stap 3 Uitgestelde lijfrente in toetsingsperiode

Is de ingangsdatum van een lijfrenteproduct genoemd in stap 1 in de toetsingsperiode uitgesteld? Toelichting: In deze periode van 5 jaar mag de ingangsdatum van de lijfrente niet zijn uitgesteld. Tenzij: Het college kan tot het oordeel komen dat in de individuele omstandigheden van de betrokkene uitstel van de ingang van de lijfrente redelijk was. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan aanpassing van de ingangsdatum in verband met een later gewijzigde leeftijd waarop de betrokkene in aanmerking komt voor AOW of aan het niet langer van toepassing zijn van regelingen voor vervroegde uittreding.	Indien ja: De volledige waarde van deze lijfrente geldt als voorliggende voorziening, tenzij... Noteer hier het bedrag dat niet wordt vrijgelaten € (B)

◎ Stap 4 Jaarlijkse inleg in toetsingsperiode

Vond op de lijfrenteproducten, voor zover niet premievrij, jaarlijks enige inleg plaats in de toetsingsperiode	Indien nee, dan geldt de volledige waarde van de niet premievrije lijfrente

Toelichting: zijn de lijfrenten niet premievrij dan geldt dat in elk van die 5 jaar inleg moet hebben plaatsgevonden om in aanmerking te komen voor vrijlating. Dit criterium geeft een grotere zekerheid dat sprake is van feitelijke pensioenopbouw.

Tenzij: uiteraard is het denkbaar dat iemand door omstandigheden in een bepaald jaar niets heeft kunnen inleggen, bijvoorbeeld vanwege een bedrijfsinvestering of privé-uitgaven. Het college kan op grond van de individuele omstandigheden beoordelen of het redelijk is te vergen dat de betrokkene de lijfrente te gelde maakt.

als voorliggende voorziening, tenzij...

Noteer hier het bedrag dat niet wordt vrijgelaten

€ (C)

◎ Stap 5 Overschrijding maximale inleg

Stap 5 (alleen toepassen als de uitkomst bij stap 4 € 0 is)

Tel van de lijfrenteproducten de bedragen op waarmee in de toetsingsperiode de inleg per jaar de € 7.677 in 2024 (€ 7.875 in 2025) wordt overschreden.

Toelichting: aanvullende voorwaarde is dat in de genoemde toetsingsperiode van 5 jaar de inleg niet meer heeft bedragen dan € 7.875 per jaar. Deze voorwaarde beoogt te voorkomen dat in de periode vóór de bijstandsaanvraag een omvangrijk deel van het voor levensonderhoud beschikbare vermogen wordt gereserveerd voor ná de pensioengerechtigde leeftijd, terwijl deze middelen kunnen worden ingezet ter voorkoming van bijstandsbehoeftigheid vóór de pensioengerechtigde leeftijd.

De begrenzing geldt per jaar, zonder middeling met de inleg in andere jaren. Daarmee wordt voorkomen dat nog onmiddellijk voorafgaand aan de bijstandsverlening aanzienlijke bedragen kunnen worden ingelegd om deze buiten de vermogenstoets te brengen. De inleg die in enig jaar deze grens te boven gaat, wordt als vermogen in aanmerking genomen dat buiten de wettelijk geregelde bescherming valt.

Voorbeeld: als in een jaar waarvoor de € 7.708-norm geldt € 9.708 is ingelegd en in een ander jaar € 8.208, wordt derhalve € 3.500 als voorliggende voorziening in aanmerking genomen, ongeacht de inleg in andere jaren in de toetsingsperiode.

Het wettelijk geregelde bedrag van € 7.875 (2025) heeft betrekking op de inleg die ten hoogste in een geheel jaar kan worden gedaan. Voor het jaar waarin de aanvraag om bijstand plaatsvindt, kan echter slechts worden uitgegaan van de inleg die tot het

De aldus verkregen overwaarde (op de toegestane inleg) van deze lijfrenten geldt als voorliggende voorziening, tenzij...

Noteer hier het bedrag dat niet wordt vrijgelaten

€ (D)

moment van aanvraag is gedaan. Het te hanteren bedrag moet dan naar evenredigheid van de periode tot de aanvraag worden vastgesteld.

Voorbeeld: als de bijstandsaanvraag op 1 mei wordt gedaan, dan wordt het bedrag gesteld op 4/12e van € 7.708, is € 2.569. Als in de periode van vanaf 1 januari van dat jaar tot 1 mei € 3.569 is ingelegd, wordt derhalve ten aanzien van het jaar van aanvraag om bijstand een inleg € 1.000 buiten de wettelijk geregelde vrijlating gehouden.

◎ Stap 6 Overschrijding totale waarde lijfrente(n)

Tel op A-(B+C+D): is de uitkomst hoger dan € 319.861 in 2024 (€ 328.113 in 2025)?
Noteer de overwaarde hiernaast.

Toelichting: Buiten beschouwing blijft de inleg die vóór de toetsingsperiode van vijf jaar is gedaan. Wanneer iemand vóór de toetsingsperiode een lijfrente gesloten heeft, maar deze lijfrente bij het begin van de toetsingsperiode al premievrij is gemaakt en er dus geen inleg meer heeft plaatsgevonden, hoeft deze lijfrente niet als voorliggende voorziening in aanmerking te worden genomen.

De vrij te laten waarde is in 2025 maximaal € 328.113 (in 2024 € 319.861) per betrokkene. Dit is een uitwerking van het uitgangspunt dat het voor de bijstand buiten beschouwing te laten vermogen van de pensioenvoorzieningen beperkt blijft tot het bedrag dat benodigd is voor een aanvullend pensioen ter hoogte van de AOW-uitkering. Dat is de hoogte van het gemiddelde aanvullende pensioen. Met de vrijlating kan dus een oudedagsvoorziening voor de betrokkene beschikbaar blijven waarmee deze – in combinatie met de AOW – een gemiddeld oudedagsinkomen kan realiseren. Een ruimere vrijlating zou niet in overeenstemming zijn met het vangnetkarakter van de Participatiewet. Van het meerdere kan het college in het kader van de bijstandsverlening derhalve verlangen dat de betrokkene dat te gelde maakt alvorens deze een beroep op bijstand doet.

De aldus verkregen overwaarde (op de toegestane inleg) van deze lijfrenten geldt als voorliggende voorziening, tenzij...

Noteer hier het bedrag dat niet wordt vrijgelaten

€ (D)

◎ Stap 7 Niet vrij te laten deel

Tel op de bedragen B+C+D+E. Dit betreft het vermogen waarop de betrokkene moet interen. Maak een informatieve brief op voor de betrokkene.

Toelichting: In deze brief heeft vaststelling van de datum plaats wanneer de betrokkene– bij ongewijzigde

Zie modelbrief Modelbrieven- en beschikkingen

omstandigheden – alsnog een beroep op bijstand kan doen. Feitelijk kan alleen sprake zijn van een voorliggende voorziening wanneer de betrokkene de betreffende lijfrentevoorziening te gelde maakt. Bij een verzekering moet dan sprake zijn van afkoop.

Indien het college tot het oordeel komt dat dit inderdaad redelijk is, dan stelt het college daarbij tevens vast wanneer de betrokkene – bij ongewijzigde omstandigheden – alsnog een beroep op bijstand kan doen. Hierbij wordt wel rekening gehouden met hetgeen van de waarde uiteindelijk de betrokkene ten goede komt na aftrek van kosten en inhouding van belastingen. De betrokkene kan zijn kosten voor levensonderhoud immers alleen bestrijden met de middelen die hem daadwerkelijk ter beschikking staan.

Het is aan het college om te bepalen hoe de berekening wordt uitgevoerd. Dat kan door het vermogen dat in aanmerking wordt genomen te delen door een bedrag afgeleid van de norm-uitkering.

Aantekening: Op zich zelf schrijft de Pw niet dwingend voor tot het maken van een informatieve brief. Uit de wetsgeschiedenis kan worden opgemaakt dat de wetgever een dergelijke berichtgeving gewenst acht (MvT 34227-3, blz. 21). Het gaat hier om een procedurele beslissing waaraan de betrokkene niet gehouden is, omdat de betrokkene ook eerder dan de vermelde datum bijstand kan aanvragen. De informatieve brief is dan ook geen besluit waartegen bezwaar en beroep open staat (zie ECLI:NL:CRVB:2015:4349).

Geen bijstand vanwege lijfrente

Geen bijstand vanwege lijfrente

Betrokkene heeft bij de aanvraag om bijstand aangegeven dat zij een gesloten pensioenrekening heeft. Het gaat onder meer om een rekening Rabo GoudenHanddrukSparen (spaarrekening) waarop een bedrag van € 15.556,36 staat. Op grond van artikel 15, eerste lid Pw bestaat geen recht op bijstand voor zover een beroep kan worden gedaan op een voorliggende voorziening die passend en toereikend is. Daaronder valt een lijfrente. Betrokkene heeft met de Rabobank een overeenkomst gesloten, dat zij daarmee bij deze bank de spaarrekening heeft geopend en dat zij daarop een bedrag heeft ingelegd ter hoogte van (inmiddels) € 15.556,39. Niet in geschil is dat het hier gaat om een lijfrente. Evenmin is in geschil dat op 10 december 2013 de aanvankelijke ingangsdatum van de lijfrente is uitgesteld van 18 november 2013 naar 1 februari 2034, zodat sprake is van uitstel van de ingangsdatum van de lijfrente tijdens de toetsingsperiode. Dit betekent dat niet is voldaan aan de in artikel 15, tweede lid, aanhef en onderdeel b, onder 1, van de Pw gestelde voorwaarde voor het buiten de vermogenstoets houden van deze lijfrente.

Betrokkene stelt dat de lijfrente toch buiten beschouwing had moeten laten bij de vaststelling van het vermogen, omdat zij vanaf het afsluiten van de overeenkomst op 18 november 2010 de intentie heeft gehad om de uiteindelijke opbrengst van de spaarrekening aan te wenden als een

aanvullende pensioenregeling op het moment dat zij de pensioengerechtigde leeftijd zou hebben bereikt.

Deze beroepsgrond slaagt niet. Betrokkene heeft niet aannemelijk gemaakt dat zij op 18 november 2010 niet de reële keuze had om een andere datum dan 18 november 2013 als einddatum van de spaarrekening overeen te komen. Betrokkene had op 18 november 2013 ook de reële keuze om het tegoed uit te laten betalen. Hieruit volgt dat zij al op 18 november 2013 over het tegoed van de spaarrekening kon beschikken. Nu deze datum van 18 november 2013 niet was afgestemd op haar pensioengerechtigde leeftijd bestond geen aanleiding om dit tegoed bij de vaststelling van het vermogen buiten beschouwing te laten. ECLI:NL:CRVB:2019:1958

Gecontroleerd door Stimulansz op 01 januari 2024